

เวทีเสวนาจิตตปัญญา ครั้งที่ 70

“งานวิจัย เรื่องเล่า : เส้นทางการศึกษา ค้นคว้า ค้นพบ ชีวิต”

On Narrative Inquiry

หลักการและเหตุผล

จิตตปัญญาศึกษาที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ส่วนหนึ่งมาจากแนวคิดของนักคิดกลุ่ม “จิตวิวัฒน์” ซึ่งให้ความสำคัญกับ “การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐาน” ค่อนข้างมาก “บางทีก็เรียกการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานนี้ว่า จิตตปัญญาศึกษา” (Contemplative Education) (ประเวศ วะสี, 2550) แกนสำคัญของแนวคิดนี้ตั้งอยู่บนหลักการ (มหาสติปัญญาสูตร ว่าด้วยจิตตานุปัสสนา) ของพระพุทธศาสนาเถรวาทในการ “ดูจิตตัวเอง” มากพอสมควร การดูจิตให้เกิดปัญญานั้น เพื่อให้เห็นถึงความจริง ซึ่งในความจริงนี้เองมีความดีและความงามอยู่ด้วย “การเข้าถึงสิ่งสูงสุด-การเข้าถึงความจริง-จิตสงบ สามองค์ประกอบนี้สัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตน (Personal Transformation)” (หน้า 56) ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในองค์กร (Organizational Transformation) และการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานทางสังคม (Social Transformation) อันเรียกโดยรวมว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานไตรภาค (Trilogy of Transformation) ซึ่งเป็นหนทางที่จะสร้างศาสนาสันติสุขบนโลกนี้ได้

เมื่อจิตตปัญญาศึกษาก่อกำเนิดขึ้นในสถาบันอุดมศึกษา ที่ต้องมีการเขียนวิทยานิพนธ์ การ “ดูจิตตนเอง” นั้นจะมีระเบียบวิธีวิจัยใดที่จะสามารถรองรับประเด็นสำคัญดังกล่าวนี้ได้ ระเบียบวิธีวิจัยหนึ่งที่เป็นไปได้คือ “งานวิจัยเรื่องเล่า” ซึ่งระเบียบวิธีวิจัยนี้มีจุดเริ่มต้นจากการ “ลุกขึ้นสู้” ของกลุ่มบุคคลที่ถูกมองว่าเคยถูกกดขี่ในประเทศสหรัฐอเมริกา เช่น กลุ่มคนผิวสี กลุ่มผู้หญิง ในช่วงทศวรรษ 1960-1970 เป็นช่วงเวลาสำคัญในการเปลี่ยนแปลงในหลายประเด็น รวมถึงกระบวนการทศวรรษวิจัยด้วย เมื่อผนวกกับกระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่แสวงหาแนวทางใหม่ ๆ ให้แก่โลก งานวิจัยทางสังคมศาสตร์จึงมีการขยับปรับเปลี่ยน และขยายขอบเขตมาสู่การยอมรับ “เรื่องเล่าของคนตัวเล็ก ๆ” ซึ่งก็คือเรื่องราวของผู้คนที่ไม่เคยได้เปล่ง “เสียง” ของตัวเอง (Chase, 2005) งานวิจัยเรื่องเล่าในยุคปัจจุบันจึงเริ่มต้นด้วยเรื่องราวชีวิตของคนตัวเล็ก คนชายขอบ ผู้ถูกกระทำ งานวิจัยเรื่องเล่าจึงมีกลิ่นอายของการหาที่ยืนให้ตนเอง และการตั้งคำถามว่าด้วยอำนาจ โดยงานวิจัยเรื่องเล่าสามารถแบ่งได้ ๓ ประเภท ประกอบด้วย (1) งานวิจัยเรื่องเล่าแนวอัตชีวประวัติ (Autobiographical Narrative Inquiry) เช่น อัตชีวประวัติ อัตชาติพันธุ์วรรณนา งานวิจัยแนวนี้ ผู้วิจัยจะทำการสืบค้นประเด็นสำคัญผ่านชีวิตของตนเอง (2) งานวิจัยเรื่องเล่าเชิงศิลปะ (Arts-Based Narrative Inquiry) สืบเนื่องจากการยอมรับความไม่ชัดเจน (blurring) ระหว่างงานวิจัยกับงานศิลปะ งานวิจัยเรื่องเล่าจึงสามารถนำเสนอผ่านสารคดี เรื่องสั้น นวนิยาย บทกวี บทละคร หรือภาพถ่าย ตลอดจนการเล่าเรื่องผ่านโลกออนไลน์ได้ และ (3) งานวิจัยเรื่องเล่าชีวประวัติ (Biographical Narrative Inquiry) เช่น มุขปาฐะ (เรื่องเล่าที่เล่าสืบต่อกันมา) เรื่องราวชีวิต เป็นต้น (Kim, 2016)

จุดบรรจบของจิตตปัญญาศึกษากับงานวิจัยเรื่องเล่า ประกอบด้วย 1) ทั้งสองต่างยอมรับประสบการณ์ของ “ปัจเจก” หรือประสบการณ์เฉพาะ (particular) ตั้งในงานวิจัยเรื่องเล่าแนวอัตชีวประวัติ (Autobiographical Narrative Inquiry) 2) ยอมรับสิ่งใหม่ๆ ที่ไม่จำเป็นต้องอยู่ในรูปแบบเดิมๆ เช่น การเขียนงานแบบวิชาการ ตั้งในงานวิจัยเรื่องเล่าเชิงศิลปะ (Arts-Based Narrative Inquiry) ที่สามารถเล่าเรื่องผ่านงานศิลปะ เช่น ภาพถ่าย บทกวี เรื่องสั้น ฯลฯ งานวิจัยเรื่องเล่าจึงเป็นพื้นที่หนึ่งที่จิตตปัญญาศึกษาได้นำเสนอตนเองในวงวิชาการ ซึ่งหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตตปัญญาศึกษา ได้นำระเบียบวิธีวิจัยนี้มาใช้ในงานวิจัยของนักศึกษา ไม่เพียงแต่มีผลงานเป็นที่ปรากฏเท่านั้น สิ่งที่น่าสนใจคือ “กระบวนการ” เขียนงานวิจัยเรื่องเล่าเป็นกระบวนการจิตตปัญญาศึกษาด้วยเช่นกัน ที่ผู้เขียนได้กลับมาใคร่ครวญ เห็นประเด็นบางอย่างในตนเอง และเกิดการเปลี่ยนแปลง

จิตตปัญญาเสวนาในครั้งนี้ จึงเป็นการรวมตัวกันของมหาบัณฑิตสาขาจิตตปัญญาศึกษาที่เคยใช้ระเบียบวิธีแบบงานวิจัยเรื่องเล่าในการเขียนงานวิจัยของตนเอง และมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อให้ผู้สนใจในวงวิชาการได้รับทราบว่าม้งานวิจัยที่เราสามารถทำงานกับตนเองได้ เกิดการเปลี่ยนแปลงในตน และส่งต่อไปยังสังคม โดยจะมีลักษณะการจัดงานเป็นการประชุมโต๊ะกลม (roundtable) โดยมีมหาบัณฑิตจำนวน ๔ ท่านที่ได้เขียนงานวิจัยในบริบทต่างๆ ๔ บริบทมาแลกเปลี่ยน ประกอบด้วย บริบทความเป็นแม่ บริบทการแสวงหาอิสรภาพ บริบทของคนทำงานกับผู้ต้องขัง และบริบทของการสนทนาเรื่องความตายในครอบครัว ประเด็นที่จะสนทนานั้น นอกจากจะเป็นประเด็นเรื่องงานวิจัยแล้ว ยังเป็นการกล่าวถึงชีวิตในปัจจุบันคือหลังงานวิจัยด้วย ว่าการเขียนงานวิจัยนั้น ส่งผลกระทบอะไรแม้ในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ว่าด้วยงานวิจัยเรื่องเล่าตามแนวทางจิตตปัญญาศึกษาแก่สังคม
2. เพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้สนใจในการทำงานวิจัยเรื่องเล่า
3. เพื่อเปิดโอกาสให้มีการสนทนาแลกเปลี่ยน ซึ่งอาจเป็นการขยายเขตแดนของความรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

กลุ่มเป้าหมาย

นักวิจัย / นักวิชาการ / อาจารย์ / นักศึกษา / บุคคลทั่วไป ที่กำลังทำงานวิจัย มีความสนใจหรือศึกษาเรียนรู้ด้านจิตตปัญญา หรือในบริบทต่างๆ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตนเองและสังคม

รูปแบบการดำเนินงาน

เวทีเสวนาและแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม

ระยะเวลาและสถานที่

วันพฤหัสบดีที่ 7 พฤศจิกายน 2562 เวลา 13.00-16.00 น. ณ ห้องสระบัว ชั้น 1 อาคารประชาสังคม
อุดมพัฒน์ มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา จังหวัดนครปฐม

วิทยากร

1. นางสาวปรางฉาย คชศิลา (ภาคเอกชน)
2. นางสาวประภาพร อนุมานไพศาล (ภาคเอกชน)
3. นางชรินทร์ เสถียร
4. นายปฏิพัทธ์ อนุรักษ์ธรรม

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้เข้าร่วมเกิดความเข้าใจ การตระหนักรู้ผ่านงานวิจัยในบริบทต่างๆ
2. ผู้เข้าร่วมมองเห็นแนวทางในการสร้างงานวิจัยในประเภทเรื่องเล่าได้
3. ผู้เข้าร่วมเกิดแรงบันดาลใจจากการสนทนาและแลกเปลี่ยนความรู้ในการเพิ่มความรู้ในบริบทต่างๆ ของงานวิจัยได้มากขึ้น และสามารถนำไปใช้ความรู้ใน

กำหนดการจัดโครงการเวทีจิตตปัญญาเสวนาครั้งที่ 70
ในหัวข้อ “งานวิจัย เรื่องเล่า : เส้นทาง การสืบค้น คน ตัวตน ชีวิต”

On Narrative Inquiry

วันพฤหัสบดีที่ 7 พฤศจิกายน 2562 เวลา 13.00 – 16.00 น.
ณ ห้องสรวบ ชั้น 1 อาคารประชาสังคมอุดมพัฒน์ มหาวิทยาลัยมหิดล

เวลา	รายละเอียด
13.00 – 13.15 น.	กิจกรรม Writing Key Word - ความเข้าใจ - ความคาดหวัง
13.15 – 14.00 น.	Introduction แนะนำวิทยานิพนธ์
14.00 – 14.30 น.	ถอดบทเรียนการเรียนรู้จากวิทยานิพนธ์ และถาม – ตอบ
14.30 – 14.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
14.45 – 15.20 น.	แบ่งกลุ่ม 5 กลุ่ม จัดเสวนากลุ่มย่อย
15.20 – 15.50 น.	กิจกรรม ถาม-ตอบ
15.50 – 16.00 น.	สรุปกิจกรรม

หมายเหตุ

1. พิธีกรดำเนินรายการ 1 ท่าน : ดร.หิมาพรรณ รักแตงาม
2. ผู้ช่วยวิทยากร 5 ท่าน :
 - 1) นางสาวสุพิชฌาย์ เอี่ยมติลภวงศ์
 - 2) นางสาวรมิตา ปิยะศิริ
 - 3) นางสาวปาริชาติ เลิศบุญเหรียญ
 - 4) นางสาวสุชานุช พันธุ์เจริญศิลป์
 - 5) นางสาวเลิศสิริ สมบูรณ์ทรัพย์